

CRNA GORA
SKUPŠTINA CRNE GORE
Odbor za prosvjetu, nauku, kulturu i sport
Broj: 00-63-11/19-
Podgorica, 2. april 2019. godine

SKUPŠTINI CRNE GORE

PODGORICA

Na osnovu člana 77 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Odbor za prosvjetu, nauku, kulturu i sport Skupštine Crne Gore, sa 29. i 35. sjednice, koje su održane 15. februara i 2. aprila 2019. godine, podnosi

IZVJEŠTAJ

sa **KONTROLNOG SASLUŠANJA** ministarke nauke dr Sanje Damjanović,
na temu: „*Ulaganja u nauku u Crnoj Gori: realizovano – planirano*“

Na osnovu člana 75 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Odbor za prosvjetu, nauku, kulturu i sport je, na 29. sjednici, održanoj 15. februara 2019. godine, polazeći od inicijative Odbora, donio **Odluku o kontrolnom saslušanju ministarke nauke dr Sanje Damjanović, na temu: „Ulaganja u nauku u Crnoj Gori: realizovano – planirano“**. Odluka je donesena u cilju pribavljanja konkretnih informacija o sredstvima utrošenim za projekte u oblasti nauke u Crnoj Gori. Naime, uvidom u Zakon o Budžetu Crne Gore za 2019. godinu, konstatovano je da su za potrošačku jedinicu Ministarstvo nauke, predviđena budžetska sredstva u iznosu od 5.082.306,21 €, što predstavlja povećanje od oko 10 % u odnosu na prethodnu, 2018. godinu. Takođe, sredstva opredijeljena za pomenuti resor, za 2018. godinu, iznosila su 4.605.016,60 €, što je predstavljalo povećanje od, ukupno, 63 % u odnosu na prethodnu, 2017. godinu. Sredstva za 2017. godinu iznosila su 2.819.916,60 €. Evidentno je da se značajan iznos sredstava iz budžeta Crne Gore izdvaja za ovu potrošačku jedinicu i, iz godine u godinu, povećava.

Na sjednicama Odbora, na kojima je razmatran Predlog zakona o budžetu Crne Gore, za tri pomenute godine, detaljno su obrazlagane tri strateške politike Ministarstva, u ostvarivanju predviđenog budžeta, koje su usmjerene na: podsticanje razvoja naučno-istraživačkog kadra; internacionalizaciju (u smislu priključivanja Crne Gore najvećim evropskim i međunarodnim institucijama u kojima je akumulirano veliko znanje i tehnologija) i povezivanje privrede i nauke. S obzirom na činjenicu da se radi o oblasti koja je prepoznata kao veoma bitna za razvoj društva, Odluka o Kontrolnom saslušanju je donesena radi pribavljanja informacija o značajnim ulaganjima u oblasti nauke u Crnoj Gori i benefitima koji su, na taj način, omogućeni istraživačkoj zajednici.

Ministarka nauke dr Sanja Damjanović je na održanom kontrolnom saslušanju predstavila aktivnosti Ministarstva koje se odnose na ulaganja u nauku i inovacije u Crnoj Gori i navela da procenat opredijeljenih sredstava iznosi 0,3% u odnosu na ukupni BDP, te da je vrijednost ulaganja

naše zemlje, čak, pet do šest puta manja, u poređenju sa zemljama u Evropi i svijetu. Međutim, pored statistike i evidentnog uvećanja opredijeljenih sredstava u budžetu u posljednje dvije godine, ulaganja u oblast nauke u Crnoj Gori su, i dalje, na niskom nivou, iz razloga što je u prethodnom periodu postojao poseban instrument, odnosno kredit Svjetske banke, te da je 12 miliona eura uloženo za INVO-HERIC projekat, od kojih sedam miliona, konkretno, za nauku i inovacije. Takođe, učešćem u najznačajnijem EU programu za istraživanje i inovacije „Horizont 2020“, vrijednom oko 75 milijardi eura, Crna Gora je ostvarila neto dobitak i, po prvi put, u 2017. godini, našla se na prvom mjestu, sa stopom uspješnosti od 25%.

U odnosu na navedeno, jedan od ključnih problema sa kojima se suočava naša zemlja predstavlja odliv talenata koji bi mogli da doprinesu razvoju u oblasti nauke, jer mlada osoba, kada nakon završenih doktorskih studija odluči da se bavi naukom i inovacijama, treba da ima uslove da nastavi da se bavi istraživanjima, što zahtijeva značajna finansijska sredstva, a to im nije bilo obezbijedeno. Dakle, otvara se pitanje kako zadržati kvalitetne ljude u čije obrazovanje je država imala značajno ulaganje, pa je, zahvaljujući povećanju budžeta za 2018. godinu, Ministarstvo nauke započelo izradu strategije zadržavanja mladih ljudi u našoj zemlji, kreirajući atraktivan ambijent za kvalitetna istraživanja. U tom kontekstu, u 2017. godini, započet je novi proces internacionalizacije kroz uključivanje Crne Gore u vodeće evropske naučne institucije. Prvi put je Crna Gora postala članica najveće evropske laboratorije za molekularnu biologiju (EMBL) i pridružila se najvećem CERN-ovom eksperimentu, CMS-u. U vezi sa tim, istakla je da su naši mladi istraživači dobili priliku da rade na navedenim projektima, što predstavlja veliki benefit, odnosno, kroz malu finansijsku kontribuciju omogućeno je korišćenje multimilionske infrastrukture i visokih tehnologija. Dakle, ako se mladim ljudima omogući da učestvuju u međunarodnim projektima sa vodećim evropskim timovima, a da pri tom najveći dio istraživanja mogu da obavljaju iz Crne Gore, usporiće se odliv talenata, a istovremeno povećati broj istraživačkih pozicija u našim institucijama. Takođe, po modelu evropskih organizacija, Crna Gora je pokrenula inicijativu osnivanja velike naučne infrastrukture – Međunarodnog naučnog instituta u regionu Jugoistočne Evrope. Ministarka Damjanović je navela i da je Ministarstvo nauke u svom programu, na prvom mjestu postavilo izvrsnost, a zatim su uvedene i atraktivne stipendije, kojima su studenti oslobođeni od plaćanja školarine, čime su dodatno stimulisani da ostanu da rade i da se bave istraživanjima u Crnoj Gori. U vezi sa navedenim, planiran je nastavak sprovođenja ovih mjera, pa se za naredni, trogodišnji, period očekuje formiranje kritične mase od 50 mladih ljudi, koji će predstavljati značajan potencijal za našu zemlju.

Naučno-istraživačka djelatnost predstavlja kompleksan sistem, u kome je nauka prisutna u cijelom društvu, posebno u privatnom sektoru, pa je u cilju postizanja uspješnosti, neophodno da postoji povezanost između akademskog i privrednog sektora. U ovom dijelu, ministarka Damjanović je ukazala na značaj novog instrumenta koji se odnosio na dodjelu grantova za inovativne projekte Ministarstva nauke, pomoću kojeg su opredijeljena sredstva za sufinansiranje projekata, sa ciljem pružanja podrške prenosu inovativnih ideja iz naučno-istraživačkih ustanova na tržište, kroz saradnju sa partnerima iz privrede. Ministarka nauke se, takođe, osvrnula na još jedan važan

instrument, koji se odnosi na grantove za naučno-istraživačke projekte, čiji će rezultati biti dostupni u narednom periodu. Dakle, cilj koji se želi postići odnosi se povećanje budžeta za nauku, ali i na podsticanje privatnog sektora da krene da ulaže u nauku i inovacije.

Kada je riječ o planovima za naredni period, ministarka Damjanović je kazala da je u toku izrada Strategije pametne specijalizacije, koja predstavlja inovativan pristup sa ciljem da osnaži rast i otvaranje radnih novih mjesta, omogućavajući svakom regionu razvijanje konkurentnosti. Sa druge strane, da bi razvili inovativni ekosistem, neophodno je uspostaviti povezanost Ministarstva nauke sa ostalim resorima, otkloniti biznis barijere i obezbijediti poreske olakšice.

U raspravi su učestvovali poslanici: Radule Novović, Branka Tanasijević, Aleksandra Vuković, Bogdan Fatić, Andrija Popović i Ervin Ibrahimović. Tokom rasprave, postavljena su brojna pitanja i iskazani stavovi i mišljenja.

Članovi Odbora su postavili pitanja koja se odnose na: mogućnosti uvećanja ulaganja u nauku i inovacije kroz povećanje sredstava u budžetu ili povećanje ulaganja privatnog, odnosno privrednog sektora; izazove sa kojima se Ministarstvo nauke suočava prilikom povećavanja ulaganja privatnog i privrednog sektora i da li su, prilikom implementacije navedenih modela, imali adekvatan odziv naučne zajednice i privrednih subjekata; pojašnjenje instrumenta pametne specijalizacije; način na koji se nauka može povezati sa privrednim sektorom; napore Ministarstva da nauku predstavi atraktivnom, u smislu da nauka ne bude oblast kojom mogu da se bave samo odabrani, već da se aktivno radi na njenoj promociji i povećanju mogućnosti da informacije iz ove oblasti budu dostupne svima; mogućnosti da se nauka uvede u škole, u cilju izdvajanja onih učenika i studenata koji su prepoznati kao izuzetni u praktičnom sprovođenju teorijski usvojenih znanja; mogućnosti povezivanja Ministarstva nauke sa obrazovnim sistemom u Crnoj Gori, u smislu formiranja javnog fonda za finansiranje obrazovnog sistema i nauke, sa ciljem protežiranja određenih politika i osmišljavanja smislenih projekata; razmatranje mogućnosti izdvajanja sredstava za Ministarstvo nauke u iznosu od 1% od ukupnog BDP-a; saradnju Ministarstva nauke sa Crnogorskom akademijom nauka i umjetnosti, kao i sa Dukljanskom akademijom nauka i umjetnosti; postignute rezultate crnogorskih naučnih institucija; promociju afirmisanja naučnog kadra; broj mladih istraživača koji je napustio Crnu Goru, odnosno strategiju Ministarstva da ih vrati da rade kod nas i da stvaraju u svojoj državi; adekvatnu informisanost građana o projektima, kako bi mladi ljudi bili u prilici da se direktno uključe u realizaciju postavljenih izazova; definisanje oblasti i prioriteta u koje treba ulagati i usmjeravanje mladih ljudi da se bave, upravo, tim oblastima, što će dovesti do balansa između ponude na tržištu rada i obrazovnih profila, sa ciljem smanjenja nezaposlenosti; zdravstveni turizam i adekvatne kapacitete za razvoj pametne specijalizacije u ovoj oblasti; projekat uspostavljanja Međunarodnog instituta za održive tehnologije na prostoru Jugoistočne Evrope (SEEIIST) – „Hadronska kancer terapija i istraživanje u oblasti biomedicine pomoću protona i težih jona“; sprečavanje odliva talenata koji bi mogli da doprinesu razvoju u oblasti nauke; zainteresovanost privrednika za jačanje saradnje sa Ministarstvom nauke; broj naučnika uključenih u rad međunarodnih projekata posredstvom Ministarstva nauke; registar naučnika iz Crne Gore koji rade na prestižnim institucijama i

univerzitetima širom svijeta i mogućnostima da, upravo oni, u budućnosti, utiču i pruže pomoć u cilju razvijanja nauke u Crnoj Gori; i metodologiju i uputstva Ministarstva za izradu projekata.

Detaljna izlaganja članova Odbora i odgovori ministarke nauke dr Sanje Damjanović sadržani su u zapisniku sa sjednice.

U skladu sa članom 77 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Odbor za prosvjetu, nauku, kulturu i sport je, povodom kontrolnog saslušanja ministarke nauke dr Sanje Damjanović, na temu: „Ulaganja u nauku u Crnoj Gori: realizovano – planirano“, jednoglasno (šest glasova „za“), odlučio da predloži sljedeće:

ZAKLJUČKE

1. Pozdravlja se napor Ministarstva nauke da nauku, naučno-istraživački rad i inovacije predstavi kao atraktivnu oblast, a ne kao oblast kojom mogu da se bave samo odabrani, kroz promociju i povećanje dostupnosti informacija iz ove oblasti.

2. Ukazuje se na potrebu jačeg povezivanja Ministarstva nauke sa obrazovnim sistemom u Crnoj Gori, u smislu intenzivnijeg uvođenja naučno-istraživačkog rada u škole, sa ciljem ranog prepoznavanja učenika i studenata koji pokazuju talenat u praktičnom sprovođenju teorijski usvojenih znanja i njihove motivacije da se naukom počnu baviti u ranom uzrastu.

3. Sugeriše se da je neophodno nastaviti i intenzivirati aktivnosti koje Ministarstvo nauke sprovodi sa ciljem sprečavanja odliva talenata, koji bi mogli da doprinesu razvoju u oblasti nauke u Crnoj Gori.

4. Preporučuje se Ministarstvu nauke da, u saradnji sa ostalim relevantnim institucijama, preduzme dodatne aktivnosti u cilju povećanja procenta ulaganja u nauku i inovacije i uvećanja budžetskih sredstava koja se opredjeljuju za pomenutu potrošačku jedinicu, kako bi ulaganja u nauku i inovacije, u narednom periodu, dostigla iznos u visini od, najmanje, 1% od ukupnog BDP-a u Crnoj Gori.

PREDSJEDNIK ODBORA

Radule Novović, s.r.